

Monografia parafii greckokatolickiej  
i prawosławnej  
św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry)  
w Świdnikach  
-03.06.1696-13.05.1875  
13.05.1875-

Renata Kulik, Henryk Kulik

**Wszelkie prawa autorów zastrzeżone**

## 1. Wstęp

Przedstawiamy monografię parafii greckokatolickiej i prawosławnej w Świdnikach, wsi leżącej w gminie Miączyn, powiecie zamojskim i województwie lubelskim.

Kolejne losy parafian zobacz w „Monografii rzymskokatolickiej parafii św. Mikołaja w Grabowcu”.

## 2. Parafia greckokatolicka św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach na przestrzeni dziejów

### Parafia Świdniki w dekanacie chełmskim diecezji chełmskiej

#### 2.1. Opis dziejów parafii, XVII wiek

3 czerwca 1696 roku cerkiew w Świdnikach należała do protopopi (dekanatu) chełmskiej w diecezji chełmskiej<sup>1</sup>.

#### 2.1. Opis dziejów parafii, XVIII wiek

20 grudnia 1721 roku parafia była wizytowana przez biskupa chełmskiego Józefa Lewickiego<sup>2</sup>.

W 1744 roku parafia była wizytowana przez wizytatora bądź biskupa chełmskiego Felicjana Filipa Wołodkowicza<sup>3</sup>.

W 1759 roku w Świdnikach była parafia greckokatolicka pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa. Parafia należała do dekanatu chełmskiego diecezji chełmskiej. Parafia była pod patronatem szlacheckim. Cerkiew parafialna była drewniana<sup>4</sup>.

15 lipca 1759 roku parafia była wizytowana przez wizytatora bądź biskupa chełmskiego Maksymiliana Ryłło<sup>5</sup>.

W 1774 roku parafia była wizytowana przez regensa (rektora) Seminarium Duchownego w Chełmie ks. Faustyna Kaubę (z zakonu bazylianów). W tym samym roku rektor wizytował także parafię w Tuczepach<sup>6</sup>.

W 1777 roku parafia była wizytowana przez wizytatora bądź biskupa<sup>7</sup>.

W 1798 roku parafia była wizytowana przez wizytatora bądź biskupa<sup>8</sup>.

### Cerkiew w Świdnikach – filialną parafii w Grabowcu, 1795-

---

<sup>1</sup> Gil Andrzej, „Chełmskie diecezje obrządku wschodniego. Zagadnienia organizacji terytorialnej w XVII i XVIII wieku” w Stępień Stanisław (red.), „Polska-Ukraina, 1000 lat sąsiedztwa. T. 5, Miejsce i rola Kościoła greckokatolickiego w Kościele powszechnym, Przemyśl”, 2000, s.44-46.

<sup>2</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 3, 37-42.

<sup>3</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 3, 37-42.

<sup>4</sup> Kołbuk KW, s. 298.

<sup>5</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 3, 37-42.

<sup>6</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 3, 37-42; APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki [powiat hrubieszowski]. Parafia Tuczepy, sygn. 35/95/0/10/542, k. 4-10.

<sup>7</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3.

<sup>8</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3.

Na początku władania Austriaków tą częścią Polski (zabór austriacki) cerkiew w Świdnikach została filialną cerkwią parafii w Grabowcu (w wyniku przeprowadzonej regulacji cerkwi i kościołów)<sup>9</sup>. Stało się to w **1795** roku decyzją Gubernium Lwowskiego<sup>10</sup>.

## 2.1. Opis dziejów parafii, XIX wiek

W listopadzie **1812** roku w grobowcu w cerkwi pochowana została żona Franciszka Batowskiego: Maria Joanna z Krasickich (1784-1812). Prawdopodobnie, grobowiec został wkomponowany w nowe murowane cerkwie<sup>11</sup>.

Według inwentarza cerkwi filialnej (parafii Grabowiec) w Świdnikach z 29 października **1814** roku, sporządzonego na zlecenia biskupa chełmskiego Ferdynanda Dąbrowy Ciechanowskiego, plebania była wykonana z drewna sosnowego tartego na węgły i kryta słomą. W plebani była izba z garderobą i izba czeladnia z komórką. Plebania nie wymagała remontu). Przy plebani były drewniane zabudowania ekonomiczne: stodoła, szopa, stajnia i obora pod jednym dachem a także szpichlerz z komórką. Przy szpichlerzu była szopka z chrustu pleciona na sprzęty gospodarskie. Zabudowania ekonomiczne były wykonane z drewna z lasu dworskiego przez kolatora cerkwi Szymona Szokalskiego<sup>12</sup>.

W 1814 roku do cerkwi świdnickiej należały następujące grunty: pole zwane namuły (liczba topograficzna 271) – 12 morgów 1366 sążni; pole Czartoria zwane, tj. zagumieniek leżący między zagumienkami włościańskimi, za sadem dworskim (l.top. 445) – 2 morgi 1263 sążni; łąka na namułach przy granicy żukowskiej (l.top. 210) – 7 morgów 718 sążni, ogród i grunt, na którym stoi budynek plebanii (l.top. 31, 32) – 1326 sążni. Cerkiew korzystała także z pola, które wykarczowano z lasu oraz z ćwierci pola w Rogowie (pola te będą należały do cerkwi, gdy cerkiew będzie parafialna). Ponadto zamiast dziesięciny od każdego ćwiartka we wsi Żuków, należącej do gminy świdnickiej, po 30 snopków żyta a od półćwiartka po 15 snopków. Kolator świdnicki miał wolny wyręb w lesie (za asygnatami dworskimi), wolny wypas bydła i koni na gruntach dworskich i gromadzkich<sup>13</sup>.

W 1814 roku do cerkwi świdnickiej należały wsie: Świdniki, Rogów, Żuków, Stanisławka, Żurawłów<sup>14</sup>.

24 listopada 1814 roku została podpisana rezolucja dla uzyskania dla cerkwi w Świdnikach statusu parafialnej (dziedzica dóbr Świdniki u konsystorza generalnego). W związku z tym 07.04.1816 dziedzic wysłał projekt zobowiązania budowy murowanej cerkwi i zwiększenia funduszy (zapisy znalazły się później w akcie notarialnym z 22-07.1816)<sup>15</sup>.

22 lipca **1816** roku Stanisław Antoni Batowski zobowiązał się, w akcie notarialnym sporządzonym u notariusza Ludwika Popławskiego w Hrubieszowie, do wybudowania cerkwi murowanej w Świdnikach. Świadcami tego byli: Antoni Batowski obywatel zamieszkały w Chyżowicach, Michał Lewicki podsądek cywilny powiatu hrubieszowskiego zamieszkały w Hrubieszowie<sup>16</sup>.

Stanisław Antoni Batowski stwierdził – we wspomnianym akcie, że cerkiew świdnicka

<sup>9</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3.

<sup>10</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 9, 31.

<sup>11</sup> APL APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/1/3, k. 52/50.

<sup>12</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 4-6.

<sup>13</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 4-6, 14.

<sup>14</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 14.

<sup>15</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 1.

<sup>16</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 2-5.

przez „swoją dawność tak dalece upada, że w dalszym czasie Ofiary Świętej i Obrządków religijnych nie można w tej sprawować”<sup>17</sup>.

Kolator cerkwi świdnickiej, w akcie notarialnym z 22 lipca 1816 roku, stwierdził, że „Chwała Boska w tej cerkwi nie ustawała ale owszem pomnożona była a szczególnie ażeby liczni Parafianie Gminy Świdniki a niedostatek miejscowego parocha w niedogodnym od Miasta Grabowca zostaje położeniu w pełnieniu obowiązków religijnych katolickich i przyjmowaniu sakramentów świętych” do beneficjum parocha świdnickiego dodaje następujące grunty: pole na Pamulach (z lasu dworskiego świdnickiego wykarczowane przez obecnego kolatora) – 12 morgów 51 sążni, ćwierć pola w Rogowie zwale „pusto” od samej granicy żukowskiej – 6 morgów 475 sążni. Paroch świdnicki będzie miał wolny wyręb w lesie (za asygnatami dworskimi), wolny wypas bydła i koni w miejscach, gdzie gromada świdnicka będzie wypasała<sup>18</sup>. Kolator zobowiązał się do wybudowania cerkwi, przy czym poprosił parafian o pomoc przy zwiezieniu materiałów i przy „mularzach”<sup>19</sup>. Kolator traktując ten akt, jako akt erekcji, zastrzegł sobie jak i swoim sukcesorom „prawo prezenty” parocha świdnickiego<sup>20</sup>.

Cerkiew została wymurowana w **1818** roku. Fundatorem cerkwi był Stanisław Antoni Batowski<sup>21</sup>.

#### Parafia Świdniki w dekanacie grabowieckim, 1818-

Prawdopodobnie w 1818 roku została erygowana parafia w Świdnikach (). Parafia Świdniki należała do dekanatu grabowieckiego (-**1818-1863**-)<sup>22</sup>.

W okresie 3-15 maja **1820** roku zostały przeprowadzone misje w greckokatolickiej cerkwi w Świdnikach<sup>23</sup>. Na nauki była przeznaczona spora grupa księży. Prefektem misji był sekretarz i konsultor diecezji ks. Sniatyński; wiceprefektem asesor konsystorza i dziekan zamojski Jakub Tyski; misjonarzami: asesor konsystorza i dziekan tyszowiecki Antoni Hryniewiecki, superior konsystorza ks. Joachim Dołbieński, dziekan grabowiecki ks. Maciej Sierociński, dziekan dubieniecki ks. Mateusz Bielawski, dziekan hrubieszowski ks. Michał Chilewski, dziekan horodelski ks. Maciej Paluchtowicz, pleban parafii Peresołowice Mikołaj Lawrysiewicz, pleban parafii Horyszów Polski, ks. Bazyli Dębicki, pleban parafii Grodysławice, ks. Michał Bradkiewicz, pleban parafii Sulmice ks. Antoni Radkiewicz; katechetami: pleban parafii Poladowice (?) ks. Eliasz Pocij, pleban parafii Sitno ks. Jan Śmigielski, pleban parafii Wakijów ks. Jan Dyakowski, wikariusz parafii Cześniaki (?) ks. Stefan Sanocki; spowiednikami: wikariusz parafii Nowosiółki ks. Jan Koźmiński, wikariusz parafii Bušno ks. Andrzej Sajkowicz, administrator parafii Strzyżów ks. Antoni Zborowicki. W naukach brali także udział wszyscy księża dekanatu grabowieckiego<sup>24</sup>.

14 lipca **1820** roku sufragan diecezji chełmskiej biskup bełski Wincenty Siedlecki wizytował cerkiew w Świdnikach (której kolatorami byli Stanisław Antoni Batowski i jego żona Katarzyna z Jankowskich)<sup>25</sup>.

<sup>17</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3.

<sup>18</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3, 4.

<sup>19</sup> Oznacza: mularzach.

<sup>20</sup> APL ChKG, [Dawne dokumenty dotyczące uposażenia cerkwi świdnickiej], sygn. 35/95/0/10/517, k. 3, 4.

<sup>21</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 11.

<sup>22</sup> Spis DGCh 1863, s. 9; Rocznik 1824, s. 77; Rocznik 1826/27, s. 168; Kołbuk DU, s. 245; APL ChKG, sygn. 35/95/0/14/1167, k. 264.

<sup>23</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 13, 14.

<sup>24</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 13.

<sup>25</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 21.

W testamencie z 21 lipca **1821** roku Stanisław Antoni Batowski zobowiązał przyszłych właścicieli Świdnik do kontynuowania prowadzenia domu dla ubogich<sup>26</sup>.

27 listopada 1821 roku proboszcz parafii łacińskiej w Grabowcu ks. Kazimierz Malicki wysłał list do biskupa greckokatolickiej diecezji chełmskiej, w którym opisał przyczyny dla czego jest przeciwny podniesieniu cerkwi filialnej w Świdnikach na parafialną<sup>27</sup>.

3 października **1826** roku Stanisław Antoni Batowski uczynił zapis na utrzymanie trzech ubogich w szpitaliku przycerkiewnym<sup>28</sup>.

17 października **1828** roku została przeprowadzona wizytacja greckokatolickiej cerkwi parafialnej św. Mikołaja w Świdnikach leżącej w dekanacie grabowieckim przez kanonika honorowego katedry chełmskiej dziekana grabowieckiego ks. Macieja Sierocińskiego. Kolatorem cerkwi był Onufry Batowski. Wizytacja została przeprowadzona w obecności kolatora i członków dozoru kościelnego: Aleksandra Kruka, Jerzego Barana<sup>29</sup>.

Podczas dziekańskiej wizytacji parafii, w 1828 roku, cmentarz przycerkiewny (już wówczas nieczynny” miał długość 24 sążni a szerokość 12 sążni. Cmentarz był ogrodzony murem murywanym parkanem. Od zachodu była drewniana podwójna brama z drewnianą furtką, od północy drewniana furtka. Rosły na niej „dawniej” posadzone topole. Po lewej stronie tego cmentarza około frontu cerkwi znajdowały się dwa pomieszczenia murywane (jedno dla diaka a drugie dla „Dziadów Szpitalnych”)<sup>30</sup>.

Zmarłych chowano na cmentarzu „w polu”. Cmentarz był ogrodzony parkanem „z dylów ciętych na słupki”. W parkanie była kruchta kryta słomą dla złożenia ciał zmarłych. Na cmentarzu „już” posadzono topole i wystawiono drewnianą figurę na czerwono pomalowaną<sup>31</sup>.

Ołtarz w cerkwi był pomalowany na ciemno-zielony kolor z elementami złotej farby. Na ołtarzu jest obraz Matki Boskiej trzymającej Pana Jezusa. Nad obrazem pomalowano Zmartwychwstanie Pańskie. Obraz był przyozdobiony srebrną sukienką. Wokół obrazu znajdowały się cztery sznury koralu francuskich i dwa srebrne wota. Po prawej stronie głównego ołtarza jest ołtarzyk, podobnie malowany do głównego, na którym znajduje się obraz św. Mikołaja Mireńskiego. Dalej na prawo pomalowano na ścianie wizerunek św. Katarzyny Sienieńskiej. Po lewej stronie głównego ołtarza znajdował się ołtarzyk (wykonany podobnie do pozostałych) Pana Jezusa. Dalej na lewo pomalowano na ścianie wizerunek św. Stanisława Biskupa Krakowskiego. Na dachu cerkwi znajdują się dwa metalowe krzyże, w tym jeden na bani<sup>32</sup>.

W cerkwi znajdowały się ponadto następujące przedmioty: obraz procesyjny (z jednej strony z wizerunkiem Niepokalanego Poczęcia NMP, a z drugiej św. Mikołaja); metalowy krzyż procesyjny z pasją, ławki drewniane na czerwono malowane (6 szt.), konfesjonały (2 szt.), lichtarze (7 kpl.), aparaty, ornaty (4 szt., w tym jeden wg łacińskiego obrzędu), chorągwi ( 5 szt., jedna z wizerunkami św. Szczepana i św. Michała, druga z wizerunkami Pana Jezusa na krzyżu, Matki Bolesnej; trzecia z wizerunkami św. Andrzeja i Pana Jezusa Miłosiernego; czwarta z wizerunkami św. Barbary i Niepokalanego Poczęcia NMP; piąta żałobna z ukrzyżowaniem Pana Jezusa i wyobrażeniem śmierci). Ponadto była ewangelia (edycja poczajowska), mszał wielki i mały (edycja wileńska), ewangelia polska z naukami, psalterz

<sup>26</sup> APL KancelariaMSGŁ, sygn. 35/234/0/-/36, k. 81.

<sup>27</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 31.

<sup>28</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 188.

<sup>29</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

<sup>30</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

<sup>31</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

<sup>32</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

(edycja poczajowska)<sup>33</sup>.

Na cmentarzu przycerkiewnym po prawej stronie cerkwi znajduje się murowana dzwonnica (z jednym większym dzwonem i dwoma mniejszymi). W piwnicy dzwonnicy znajduje się trupiarnia dla chowania ciał zmarłych<sup>34</sup>.

W 1828 roku do parafii należały następujące miejscowości: Świdniki (60 domów z 340 mieszkańcami) Rogów (33 domy z 170 mieszkańcami), Żuków (52 domy z 270 mieszkańcami). Diak przy cerkwi otrzymywał od gromady (rocznie) 80 zł i 14 korców zboża a z dworu 20 zł i 2 korce zboża a także jeden morg ogrodu<sup>35</sup>.

W 1829 roku zostały zakupione przez Onufrego Batowskiego organy do cerkwi w Świdnikach<sup>36</sup>.

W 1840 roku wieś należała do parafii greckokatolickiej w Świdnikach<sup>37</sup>.

Według inwentarza cerkwi parafialnej z 9/21 kwietnia 1842 roku parafia posiadała księgi metrykalne od 1786 roku (4 tomy), księgi akt cywilnych 1810-1826 (16 tomów), księgi akt cywilno-religijnych: urodzeń (2), małżeństw (1), zgonów (2)<sup>38</sup>.

Według stanu na 8/20 października 1842 roku w parafii greckokatolickiej w Świdnikach (dekanat grabowiecki) było 101 „dymów” – gospodarzy grekokatolików. Kolatorem cerkwi był Onufry Batowski. Parafia płaciła diakowi 15 rubli. Diak mieszkał w szpitaliku<sup>39</sup>.

Według wykazu sporządzonego, 4 listopada 1850 roku, przez Radę Opiekuńczą Zakładów Dobroczynnych Powiatu Hrubieszowskiego w parafii funkcjonował dom szpitalny, który miał zatwierdzone fundusze na funkcjonowanie<sup>40</sup>.

Według dokumentu znalezionej w 1919 roku w zakrystii. Współczesny budynek kościoła rzymskokatolickiego, to ostatnia cerkiew, jaką wybudowali unicy - w 1851 roku. Była to cerkiew murowana, składała się z zakrystii, nawy, kruchty i sieni (od strony wschodniej)<sup>41</sup>. (Według innych źródeł nowa cerkiew w Świdnikach została wybudowana w 1860 roku<sup>42</sup>). Fundatorem cerkwi był Jan Batowski (?)<sup>43</sup>.

Dziadem cerkiewnym (pomocnikiem w cerkwi) był Jan Demczuk (-1854-)<sup>44</sup>.

14 stycznia 1861 roku sporządzono spis majątku cerkwi w Świdnikach według instrukcji Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z 5/17.12.1853. Spis został sporządzony przez wicedziekana grabowieckiego proboszcza parafii Horyszów Ruski ks. Aleksandra Groszkowskiego, zastępy wójta gminy Miączyn Stanisława Męczyńskiego, administratora parafii Świdniki ks. Jana Liszkiewicza i prezesa dozoru kościelnego Tadeusza Węgleńskiego (w obecności dwóch członków dozoru kościelnego Jakuba Kowalczuka i Wasyla Barana). Roczny dochód proboszcza wynosił 60 rs 93½ kop., diaka 16 rs 87 kop. Na utrzymanie trzech „dziadów szpitalnych” wydawano 42 rs 84 kopiejek<sup>45</sup>.

W 1861 roku parafia liczyła 574 parafian, z tej liczby 211 mieszkało w Świdnikach, 72

<sup>33</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

<sup>34</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42.

<sup>35</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 37-42..

<sup>36</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 51-56.

<sup>37</sup> Rzemieniuk USP, s. 225.

<sup>38</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 53-56.

<sup>39</sup> APL ChKG, O diakach, śpiewakach i bractwach, sygn. 35/95/0/14/1167, k. 264.

<sup>40</sup> APL KancelariaMSGL, sygn. 35/234/0/-/36, k. 15.

<sup>41</sup> AAL AKDL, sygn. 61/IVb/112, k. 4, 7.

<sup>42</sup> Pelica Grzegorz Jacek, „Kościół prawosławny w województwie lubelskim (1918-1939), Lublin, 2007, s. 278; IWL 1925, s. 227-228.

<sup>43</sup> IWL 1925, s. 227-228.

<sup>44</sup> KP T1, s. 4.

<sup>45</sup> APRG, Księga zgonów, 1847-1862, k. 268/54.

<sup>45</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 83-88.

w Rogowie a 291 w Żukowie<sup>46</sup>.

W 1862 roku cerkiew św. Mikołaja Biskupa Mirskiego była w dobrym stanie. Kolatorem cerkwi był Tadeusz Węgleński (-1862-)<sup>47</sup>. Pleban miał do dyspozycji drewniany dom (2 pokoje, 25½ łokci x 15 łokci) oraz zabudowania ekonomiczne, tj. szpichlerz, obora, chlew, dwie stodoły, stajnia, piwnicę murowaną. Był także, w pobliżu cerkwi, drewniany dom dla diaka oraz służącego (podzielony na dwie części, 24 łokcie x 16 łokci). Nie było żadnej stancji dla czeladnika<sup>48</sup>.

W 1862 roku w parafii było 418 parafian, 44 urodzeń, 7 ślubów, 34 zgonów<sup>49</sup>.



Odcisk 1 – Rok 1873. Odcisk pieczęci urzędowej „Grecko-unickiej cerkwi w Świdnikach” (ze zbiorów parafii r.l. Grabowiec).

Z dniem 14 maja 1875 roku wyznawcy greckokatolicy parafii w Świdnikach, z zgodnie z ukazem carskim, przesili na prawosławie.

### 3. Statystyka urodzeń, ślubów, zgonów – parafia greckokatolicka Świdniki

Tabela 1 – Statystyka urodzeń, ślubów, zgonów (z lat 1811-1825 wg akt cywilnych, pozostałe lata wg akt cywilno-religijnych)<sup>50</sup>

Rok	Liczba			Rok	Liczba		
	urodzeń	ślubów	zgonów		urodzeń	ślubów	zgonów
1811	18	6	23	1844	51	6	35
1812	32	2	57	1845	29	5	35
1813	20	6	35	1846	35	7	33
1814	30	3	31	1847	29	8	63
1815	14	6	6	1848	40	4	39

<sup>46</sup> APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 195.

<sup>47</sup> APL ChKG, Spisy statystyczne i raporta periodyczne, sygn. 35/95/0/6/163, k. 55.

<sup>48</sup> APL ChKG, Spisy statystyczne i raporta periodyczne, sygn. 35/95/0/6/163, k. 58.

<sup>49</sup> APL ChKG, Spisy statystyczne i raporta periodyczne, sygn. 35/95/0/6/163, k. 116.

<sup>50</sup> APL APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/1/2; APL APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/1/3; APZ APGŚwidniki, UMZ, 1815, sygn. 88/573/5/-/1; APL APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/1/14; APZ APGŚwidniki, UMZ, 1818, sygn. 88/573/5/-/2; APL APGG, sygn. 35/1999/0/1/54; APZ APGMoniacyjne, sygn. 88/573/5/-/3 (akta USC ze Świdnik, 1825).

Rok	Liczba			Rok	Liczba		
1816	35	2	13	1849	40	9	26
1817	37	8	14	1850	46	5	22
1818	38	9	7	1851	26	2	25
1819	41	8	11	1852	46	8	45
1820	33	5	5	1853	38	15	38
1821	30	5	10	1854	27	8	94
1822	37	8	25	1855	15	10	113
1823	31	10	12	1856	26	6	45
1824	46	9	24	1857	34	8	14
1825	38	13	10	1858	42	16	23
1826		6	22	1859	61	16	19
1827	42	15	56	1860	28	17	34
1828	37	11	23	1861	48	19	24
1829	37	5	19	1862	42	16	24
1830	28	5	14	1863	47	8	38
1831	28	9	36	1864	50	10	23
1832	34	17	22	1865	48	10	29
1833	31	9	19	1866	54	5	41
1834	41	9	20	1867	31	5	25
1835	37	2	8	1868		9	
1836	29	14	13	1869	39	3	14
1837	33	8	18	1870	37	11	16
1938	28	10	12	1871	43	11	31
1839	44	4	9	1872		8	
1840	34	8	19	1873		7	
1841	31	7	22	1874		5	
1842	40	7	25	1875		3 z 9	12z 19
1843	41	12	32				

#### 4. Wykaz proboszczów, administratorów greckokatolickiej parafii Świdniki

##### 4.1. Chronologiczny wykaz proboszczów, administratorów greckokatolickiej parafii Świdniki

Tabela 2 – Wykaz proboszczów i administratorów parafii greckokatolickiej w Świdnikach (także kolatorów cerkwi filialnej w Świdnikach)

L.p.	Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy w Świdnikach
1	Jan Gierowski	-1789-; paroch



L.p.	Imię/imiiona i nazwisko	Okres pracy w Świdnikach
2	Szymon Szokalski (Symeon), 1765-1843	1796-1818; kolator cerkwi Świdniki, filialnej parafii Grabowiec -wrzesień 1817-ok. 10.05.1840; proboszcz parafii Świdniki
3	Jan Lisowski, 1811-	ok. 01.06.1840-ok.20.01.1842; administrator
4	Mateusz Bielawski, 1778-1850	24.02.1842-03.04.1842; administrator
5	Jan Liszkiewicz, 1812-1863	03.04.1842-09.09.1863; administrator
6	Piotr Liszkiewicz, 1833-	ok. 10.09.1863-24.07.1864-; administrator
7	Michał Krypiakiewicz, 1828-	-09.10.1864-31.12.1867; administrator
8	Romuald Michał Mosiewicz, 1842-1907	01.01.1868-11.11.1873-; proboszcz
9	Marcjan Mogielnicki (Marceli), 1848-	-31.12.1873-13.05.1875; administrator i proboszcz
10	<i>Gabriel Koźmiński, 1842-1900</i>	; administrator

## 5. Proboszczowie, administratorzy parafii greckokatolickiej św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach

### 5.1. Bielawski Mateusz, administrator

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

### 5.2. Gierowski Jan, paroch

Paroch parafii Świdniki (-1789-)<sup>51</sup>.  
 Żona: Anastazja.

### 5.3. Koźmiński Gabriel, 1842-1900

Urodził się w 1842 roku w Królestwie Polskim w rodzinie duchownego. Uczęszczał do świeckiej szkoły w Hrubieszowie (4 klasy). Następnie uczęszczał do Seminarium Duchownego w Chełmie (1863-1869), Wyświęcony w 1870 roku.

Administrator parafii Siedliska, *Świdniki*, Chmiełek. W 1875 roku przyjął prawosławie. Zmarł w 1900 roku będąc proboszczem w Chmielku<sup>52</sup>.

### 5.4. Krypiakiewicz Michał, 1828-, administrator

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

### 5.5. Lisowski Jan, 1811-, administrator parafii Świdniki, dziekan dubieniecki

<sup>51</sup> APZ APGHoryszówR, sygn. 88/573/1/-/1, k. 10.

<sup>52</sup> Kołbuk DU, s. 140; Spis DGCh 1863, s. 29

Urodził się 14 marca 1811 roku w Tyszowcach, syn ks. Mikołaja Lisowskiego i Marianny z Szokalskich małżonków Lisowskich. Kleryk Seminarium Diecezji Chełmskiej (-1838). Mieszkał w Ubrodowicach, przy rodzinie (-1838-). Wyświęcony w 1838 roku<sup>53</sup>.

Regens i nauczyciel Szkoły Śpiewaków w Chełmie (1840-1841-). Kooperator parafii Miączyn (-1839-).

Administrator parafii Świdniki (ok. 01.06.1840-ok. 20.01.1842), Pobołowice (-1842-), Dubienka (-1853-1865-).

Dziekan greckokatolickiego dekanatu dubienieckiego (-1853-1865-, Dubienka).

Siostra: Franciszka, primo voto Lewicka, secundo voto Witoszyńska.

Żona: Tekla z Sanockich. Urodziła się w 1821 roku (około) w Cześnikach, córka ks. Stefana i Katarzyny z Szokalskich małżonków Sanockich. Dziadek Tekli: ks. Szymon Szokalski. Ślub odbył się, 14 lutego 1838 roku, w cerkwi r.g. w Miączynie. Zmarła 4 maja 1863 roku w Dubience.

Dzieci:

- Joanna Emilia, 1840-. Urodziła się 21 sierpnia 1840 roku w Świdnikach (parafia r.g. Świdniki)<sup>54</sup>.
- Franciszka, 1840-. Patrz hasło: Zański Atanazy, „Ogólny wykaz księży ....
- Leon, 1856-. Urodził się 3 marca 1856 roku w Dubience<sup>55</sup>.
- Józef, 1858-. Urodził się 23 kwietnia 1858 roku w Dubience<sup>56</sup>.

## 5.6. Liszkiewicz Jan, 1812-1863, administrator

Administrator parafii Świdniki (03.04.1842-09.09.1863; wprowadzony 21.04.1842 przez wicedziekana grabowieckiego ks. Jana Lipińskiego)<sup>57</sup>.

Więcej patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

## 5.7. Liszkiewicz Piotr, 1833- administrator

Urodził się 1 stycznia 1833 roku w Czartowcu Wielkim (parafia r.g. Czartowiec Wielki), syn ks. Bazylego i Katarzyny z Żarskich małżonków Liszkiewiczów. Rodzicami chrzestnymi byli: Mikołaj Ziemborowski (dzierzawca dóbr Siemnice) i Wiktoria Horodyska, ks. Jan Ulanicki (administrator parafii r.g. Łaszczów) i Anna Chraszczewska<sup>58</sup>. Wyświęcony w 1859 roku<sup>59</sup>.

Administrator parafii Świdniki<sup>60</sup> (ok. 10.09.1863-24.07.1864-).

<sup>53</sup> APL APRTyszowce, sygn. 35/1945/0/1/1, k. 14/31; APL ChKG, sygn. 35/95/0/6/163, k. 53-55; APL ChKG, sygn. 35/95/0/9.3/245, k. 4; APL ChKG, sygn. 35/95/0/10/518, k. 49; APL APGUbrodowice, sygn. 35/2165/0/2.2/2, k. 71/5; APL APGMiączyn, sygn. 35/2069/0/2.4/21, k. 8/30; Spis DGCh 1863, s. 7, 8; APL APRTyszowce, sygn. 35/1945/0/1/2, k. 14/31; APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/49; APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/50; APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/55, k. 31/1; APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/56; APL APGMiączyn, sygn. 35/2069/0/2.4/17, k. 21/2; APL APGMiączyn, sygn. 35/2069/0/2.4/20, k. 61/9; Spis DGCh 1863, s. 7, 8.

<sup>54</sup> APL APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/2.4/32, k. 8/22.

<sup>55</sup> APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/49, k. 3/9.

<sup>56</sup> APL APGDubienka, sygn. 35/1996/0/2.4/50, k. 9/27.

<sup>57</sup> APL ChKG, Akta osobiste. Dyakowski Teodozy, sygn. 35/95/0/12.3/743, k. 22; APL ChKG, Akta gruntowe tyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 50; APRG, Księga urodzeń, 1857-1862, akt dodatkowy; APZ APPŚwidniki, sygn. 88/730/0/-/16.

<sup>58</sup> APL APGCzartowiec, sygn. 35/1980/0/2.4/8, k. 1/1.

<sup>59</sup> Spis DGCh 1863, s. 8, 9.

<sup>60</sup> APL APGG, sygn. 35/1999/0/1/54.

Administrator parafii Wojsławice<sup>61</sup> (-1855-1866-; jednocześnie Świdniki).

### 5.8. Mogielnicki Marcjjan (Marceli), 1848-

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

### 5.9. Mosiewicz Romuald Michał, 1842-1907

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

### 5.10. Szokalski Szymon (Symeon), 1765-1843, kooperator, proboszcz

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

## 6. Diacy, psalmiści, słudzy cerkwi parafialnej parafii greckokatolickiej św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach

### 6.1. Wykaz diaków

Tabela 3 – Wykaz diaków cerkwi parafialnej (parafii greckokatolickiej) w Świdnikach

Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy (więcej patrz GSB)
Stefan Wiżański, 1767-	-1811-1813-; diak
Jakub Krynicki, 1769-	-1824-1825-; regens chóru cerkwi świdnickiej -1827-; diak
Mikołaj Lai, 1801-	-1829-1830-; diak
Nikanor Potapczyński /Połapczuk/Potaczyński, 1778-1847	-1835-1842-; diak
Aleksander Wokulski	-1841-; diak

### 6.2. Wykaz sług

Imię/imiona i nazwisko	Informacje
Piotr Rudź, 1776-	-1835-; sługa cerkiewny; patrz GSB
Piotr Kręcisz, 1774-	-1838-; sługa cerkiewny; patrz GSB

## 1. Parafia prawosławna św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach na przestrzeni dziejów

### 1.1. Opis dziejów parafii, XIX wiek

Parafia Świdniki w dekanacie zamojskim diecezji chełmsko-warszawskiej, ?

<sup>61</sup> Spis DGCh 1863, s. 8, 9; APL APGMiączyn, sygn. 35/2069/0/2.4/39, k. 10/29; APGŚwidniki, sygn. 35/2146/0/2.4/55.

Z dniem 14 maja 1875 roku wyznawcy greckokatolicy parafii w Świdnikach, z zgodzie z ukazem carskim, przesili na prawosławie. Zatem w miejsce greckokatolickiej parafii powstała prawosławna parafia w Świdnikach.

### Parafia Świdniki w dekanacie 2. okręgu hrubieszowskiego diecezji chełmsko-warszawskiej

W 1885 roku w miejscowości była parafialna cerkiew, a także m.in. szkoła początkowa, przytułek dla starców<sup>62</sup>.

W 1886 roku parafia prawosławna Świdniki należała do dekanatu 2. okręgu hrubieszowskiego<sup>63</sup>. Dziekanem tego dekanatu był ks. Marcjan Mogielnicki (więcej patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu” – rozdział „Proboszczowie, administratorzy parafii unickiej w Grabowcu”).

W 1886 roku starostą cerkiewnym cerkwi Świdniki (gmina Miączyn, pow. hrubieszowski, gubernia lubelska) był Mikołaj Obruśniak (?) a bratczykami Andrzej Tomaszczuk (?) i Wasyl Baran<sup>64</sup>.

W XIX, zapewne po 1886 roku, przy cerkwi funkcjonował szpital wybudowany przez właściciela majątku Świdniki Jana Węgleńskiego<sup>65</sup>.

W 1893 roku do prawosławnej cerkwi świdnickiej należały wsie: Świdniki, Rogów, Żuków, Stanisławka<sup>66</sup>.

## **1.2. Opis dziejów parafii, XX wiek**

1 lipca 1902 roku parafianie prawosławnej parafii w Świdnikach wraz z proboszczem przybyli do Turkowic (gmina Werbkowice) na święto ikony Matki Boskiej Turkowickiej (przypadające wówczas na 2 lipca)<sup>67</sup>.

W 1906 roku parafianie prawosławnej cerkwi otrzymali błogosławieństwo biskupa diecezji chełmsko-lubelskiej za ofiarowanie grobu (za 200 rubli) do cerkwi oraz obrazu przedstawiającego Chrystusa leżącego w grobie<sup>68</sup>.

## **2. Wykaz proboszczów, administratorów parafii prawosławnej św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach**

### **2.1. Chronologiczny wykaz proboszczów, administratorów prawosławnej parafii Świdniki**

---

<sup>62</sup> Słownik GKP T11, s. 648.

<sup>63</sup> PKLG 1887, s. 79.

<sup>64</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 141, 142.

<sup>65</sup> Kołbuk Witold, Duchowieństwo unickie w Królestwie Polskim 1835-1875, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin, 1992, s. 245.

<sup>66</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 137.

<sup>67</sup> CWEW 1902, Nr 33, s. 396-397.

<sup>68</sup> CCZ 1906, Nr 7, s. 205.

Tabela 4 – Wykaz proboszczów i administratorów parafii prawosławnej w Świdnikach („настоятель свидницкаго православного прихода”<sup>69</sup>)

L.p.	Imię/imiona i nazwisko	Okres pracy w Świdnikach
1	Marcjan Mogielnicki, 1848-	14.05.1875-25.04.1876-
2	Tymoteusz Tracz, 1847-	-03.10.1876-02.07.1878-
3	Jan Turiański /Turański, 1848-	-08.10.1878-1891
4	Izasław Gołowacki /Izjasław, 1854-	12.12.1901-1902-
5	Leon Straszkiwicz, 1876-	-1904-1906-
6	Grzegorz Kadyj	-1914-

### 3. Proboszczowie, administratorzy parafii prawosławnej św. Mikołaja Biskupa Mireńskiego (z Miry) w Świdnikach

#### 3.1. Gołowacki Izasław /Izjasław, 1854-

Urodził się w 1854 roku (około)<sup>70</sup>.

Proboszcz parafii prawosławnej Witulin (-1886-1888-).

Administrator parafii prawosławnej Świdniki (12.12.1901-1902-).

Żona: Joanna z Iskrzyckich. Urodziła się w 1862 roku (około).

Dzieci:

- Wsiewołod, 1886-. Urodził się 15 lutego 1886 roku w Witulinie (parafia prawosławna Witulin)<sup>71</sup>.
- Jan, 1888-. Urodził się 5 maja 1888 roku w Witulinie (parafia prawosławna Witulin)<sup>72</sup>.

#### 3.2. Kadyj Grzegorz

Administrator parafii Świdniki (-1914-)<sup>73</sup>.

#### 3.3. Mogielnicki Marcjan (Marceli), 1848-

Patrz „Monografia parafii greckokatolickiej Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Grabowcu”.

#### 3.4. Straszkiwicz Leon, 1876-

Urodził się w 1876 roku (około).

Proboszcz parafii prawosławnej Świdniki (-1904-1906-)<sup>74</sup>.

Żona: Katarzyna S.

Dzieci:

<sup>69</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 130.

<sup>70</sup> CWEW 1902, Nr 33, s. 398; APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 175.

<sup>71</sup> APL APPWitulin, sygn. 35/2318/0/1.4/9, k. 1/1.

<sup>72</sup> APL APPWitulin, sygn. 35/2318/0/1.4/1, k. 3/5.

<sup>73</sup> PKLG 1906, s. 176; Chełmska, s. 219.

<sup>74</sup> PKLG 1906, s. 178.

- Iłarion, 1904-. Urodził się 2 sierpnia 1904 roku w Świdnikach (parafia prawosławna Świdniki). Rodzicami chrzestnymi byli: ks. Mikołaj Iwanow (ksiądz cerkwi w Zamościu, św. Aleksandra Newskiego, w budynku akademii) i Maria Straszkiwicz<sup>75</sup>.
- Konstanty, 1906-. Urodził się 18 kwietnia 1906 roku w Świdnikach (parafia prawosławna Świdniki). Rodzicami chrzestnymi byli: ks. Cyryl Słabniewicz (proboszcz parafii prawosławnej Bończa) i Lidia Lewicka<sup>76</sup>.

### 3.5. Tracz Tymoteusz, 1847-

Urodził się 1847 roku (około), syn Maksyma i Kseni z Fedorowiczów. Uczęszczał do Chełmskiego Seminarium Duchownego (-1875-)<sup>77</sup>.

Administrator parafii Świdniki<sup>78</sup> (-03.10.1876-02.07.1887-).

Żona: Ewa z Wojnowskich. Urodziła się w 1855 roku (około), córka ks. Mikołaja i Leontyny ze Starkiewiczów małżonków Wojnowskich. Ślub odbył się, 22 października 1875 roku, w prawosławnej cerkwi w Hostynnem.

### 3.6. Turiański Jan/Turański, 1848-

Urodził się 1848 roku (około).

Administrator parafii Świdniki<sup>79</sup> (-08.10.1878-1891-).

Żona: Teodora z Łukasiewiczów. Urodziła się w 1852 roku (około).

Dzieci:

- Leonid, 1879-. Urodził się 3 sierpnia 1879 roku (parafia prawosławna Świdniki). Rodzicami chrzestnymi byli: ks. Julian Popiel (proboszcz parafii prawosławnej Horyszów Ruski) i Olga Mogielnicka<sup>80</sup>.

## 4. Statystyka urodzeń, ślubów, zgonów – parafia prawosławna Świdniki

Tabela 5 – Statystyka urodzeń, ślubów, zgonów<sup>81</sup>

Rok	Liczba			Rok	Liczba		
	urodzeń	ślubów	zgonów		urodzeń	ślubów	zgonów
1875		6 z 9	6 z 19	1891		16	
1876		4	51				
1877	43	5	23				
1878	63	8	18				
1879	23	9	36				
1880	46	8	37				

<sup>75</sup> APZ APPŚwidniki, sygn. 88/730/0/-/36, k. 11/24.

<sup>76</sup> APZ APPŚwidniki, sygn. 88/730/0/-/38, k. 14/27.

<sup>77</sup> APZ APPHostynne, sygn. 88/672/0/-/1, k. 31/3.

<sup>78</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 130, 131; PKLG 1885, s. 91; PKLG 1887, s. 79; APGG, sygn. 35/1999/0/1/54.

<sup>79</sup> PKLG 1885, s. 91; PKLG 1887, s. 79; APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 131; APGG, sygn. 35/1999/0/1/54.

<sup>80</sup> APZ APPŚwidniki, sygn. 88/730/0/-/3, k. 11/24.

<sup>81</sup> APGG, sygn. 35/1999/0/1/54; APZ APPŚwidniki, sygn. 88/730/0.

Rok	Liczba			Rok	Liczba		
1881	51	15	56				
1882		10					
1883		9					
1884		7					
1885		7					
1886		3					
1887		12					
1888		13					
1889		15					
1890		13					

## 5. Cmentarz parafialny

W 1878 roku proboszcz parafii Świdniki, poprzez dziekana zamojskiego, prosi władze cerkiewne w Chełmie o zgodę na powiększenie cmentarza o 95 sążni kwadratowych (grunt chcą kupić parafianie), gdyż dotychczasowy cmentarz jest już zapełniony<sup>82</sup>.

7 kwietnia 1879 roku ksiądz (священник) Jan Turiański poświęcił nowy cmentarz, który został następnie ogrodzony 18 kwietnia tego roku<sup>83</sup>.



Reprodukcja 1 – Rok 1913. Cmentarz parafialny w Świdnikach. Przed cmentarzem ciało bandyty Rycaja, leżące wówczas już 12 dni (Tygodnik Ilustrowany, 1915, Nr 14, s. 272).

## 6. Bibliografia (w załączeniu)

<sup>82</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 129.

<sup>83</sup> APL ChKG, Akta gruntowe dotyczące się cerkwi parafialnych. Dekanat grabowiecki. Parafia Świdniki, sygn. 35/95/0/10/518, k. 131.